

ST. — NO. 1675.

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., 8. NOVEMBRA (November 8), 1939

Published Weekly at 2301 So. Lawndale Ave.

LETO—VOL. XXXIV.

# KORPORACIJE DELEŽNE NOVE PROSPERITETE

## Trije diktatorji v tekmi za kontrolo nad svetom

MUSSOLINI IZGUBIL GLAVNO VLOGO. — HITLER "MOŽ DNEVA" V LETU 1939. — STALIN POSTAL OBEMA ZELO RESEN IN JAKO NEVAREN TEKMEC

Benito Mussolini je bil do pred par leti v svetovni politiki "first page" karakter. Vsa Evropa se je bala njegovega reželjanja. Anđelija je bila v strahu pred njim. Ko je Hitler sklenil Avstrijo prvič vzeti, je imel Mussolini pred brenerškim prelazom v par dneh milijon vojakov. Hitler je utihnil in Avstrija si je še smela ohraniti svojo fašistično diktaturo.

### Premjenjena vloga

Ko je Hitler uvidel, da Mussolini hoče obdržati vodilno vlogo, se je odločil, da si ga pridobi za svojega zaveznika. Obljubil mu je moralno in gospodarsko pomoč tretjega rajha v njegovih namenih za osvojitev Etiopije. Obljubil mu je pomoč v njegovih diplomatskih in ekonomski borbi z Anglijo za kontrolo nad Sredozemskim morjem, za vpliv Italije v Egipetu, za politične koncesije v Tunesu in za delitev uprave nad Sueskim prekopom.

Tako je Hitlerjeva diplomacija polagoma omrežila Mussoliniju, da ji je mokle dovoliti okupirati Avstrijo, da je aktivno pomagal Hitlerju zrušiti Čehoslovaško republiko, vzeti Memel in prodrijeti gospodarsko na Balkan, v zameno pa ni dobil drugega kakor Albijano.

### Firer prerašel dučeja

Hitler je pomagal Mussoliniju v njegovih propagandi proti Angliji in Franciji, poudarjal, da so italijanske ekonomske zahteve upravljene, medtem pa se oboroževal in misil edino na svoje namene.

Po osvojitvi Češke in Moravske, ki jo je Hitler vzel v prvi polovici tega leta, je ob enem iztrgal Mussoliniju glavno vlogo iz rok in ga potisnil na drugo mesto. Mussolini je svojo napako v vadljivanju Hitlerjem spoznal že ko je bilo prepozno. Hitler je postal "first page" karakter in držal napetost javnosti v tem letu na svojo točko, s svojim triumfalnim pohodom v Prago, nato s svojim nekompromisnim nastopom proti Litvinsku, kateri je vzel Memel, in

(Nadaljevanje na 4. strani)

## V TEJ ŠTEVILKI

Prilog slovenskemu delavstvu je na 5. strani. Ponudite list, ko ga prečitate vi, svojim prijateljem in jih opozorite na to poslanico.

Clanek o treh diktatorjih v Evropi, ki tekmujo drug z drugim za prvenstvo, je na prvi strani.

Ali se "prosperiteta" v Zed. državah vraca... Clanek je na prvi strani.

Kaj je ideološka vojna in kdaj je bil Stalin v pravem? Čitatejte članek na drugi strani.

Po 21. obletnici premirja — kaj?

Clanek na 2. strani.

Frank Zaitz opisuje v tej številki svoj poset na Primorsko. Opis o teh krajev bo nadaljevan v prihodnjih par izdajah.

Poleg teh je v tej številki mnogo drugih zanimivih člankov, opisov in dopisov. Prečitate jih. Pridobite za naročnike in čitatelje Proletarca tudi svoje znance in prijatelje.

"Mirovna ofenziva" neuspešna tudi na ameriškem bojišču, ne samo v Evropi in Aziji



(Iz prijaznosti "Workers Age")

## PRESOJANJE DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Sovjetska unija praznuje ta teden 22. obletnico boljševiške revolucije. AP poroča iz Moskve, da v letošnjih jubilejnih paradah niso več nosili gesel proti Hitlerju in fašizmu.

Kot običajno, so tudi zdaj paradi rali 6. in 7. novembra motorizirani sovjetski vojni oddelki, da z njimi Rusija demonstrira svojo oboroženo silo.

Te manifestacije so opazovali tudi zastopniki finske republike, ki se pogajajo z Moskvo za ohranitev neodvisnosti in neutralnosti svoje dežele.

Veliko, zelo veliko se je spremenilo v Stalinovi vnanji politiki od lanskega novembra.

Kanadske unije CIO so sklenile postati samostojna entota.

Dosej so bile podložne glavnemu uradu v Zed. državah. To priložnost jim je dala vojna, ki jo je Kanada napovedala Nemčiji, a v resnicu so si unijski odorniki v Kanadi že dolgo želeli — bodisi unij AFL ali CIO,

postati samostojni, namesto podložni vodstvu v Zed. državah.

Zaenzo izjavjo, da unije CIO postanejo v Kanadi popolnoma enota zase, so zagotovile,

da bodo vladi pomagale v vojni proti Nemčiji in hitlerizmu.

Earl Browder, tajnik komunistične stranke, je na shodu svojih pristašev v Bostonu 5. nov., ki so slavili 22. obletnico

(Nadaljevanje na 2. strani)

boljševiške Rusije, napovedal vojno predsedniku Zed. držav Rooseveltu, ožigosal njegov "new deal", ga nazval za slugo ameriških mednarodnih bankirjev in municipijskih baronov ter obljubil delovati za bliskovito spremenitev te dežele v "socializem". Najbrž ne bo držao, ker se ijudje boje Browderjevega-Kuhnovega "socializma". Browderjev govor v Bostonu ob enem dokazuje, kako silen skok se morali na povelje svojih višjih storiti po zvezi s Hitlerjem. New deal je tak kot je bil. Mi ga nismo obvezali, komunisti so ga. Roosevelt je še proti nacijem, Browder ne sme biti več, če si hoče ohraniti službo.

Berlin hoče uvesti cenzuro v vseh deželah nacijem v prid. V Jugoslaviji in še celo v demokratičnih škandinavskih državah se vlade boje Hitlerjeve jeze, pa zapovedujejo listom, da zdražljivega firerja ne smejo preostro dregniti. Nedavno je nemški propagandni biro nagnil italijanski vladi, da ni prav, ker dovoljuje papeževemu glasilu "Osservatore Romano" po Italiji svobodno cirkulacijo. Ce se bi italijanska vladava ravnala po svarilu iz Berlina, bi papež dnevnik prevedala, kar bi pomenilo, da bi

Browderjev govor v Bostonu 5. nov., ki so slavili 22. obletnico

(Nadaljevanje na 2. strani)

boljševiške Rusije, napovedal vojno predsedniku Zed. držav Rooseveltu, ožigosal njegov "new deal", ga nazval za slugo ameriških mednarodnih bankirjev in municipijskih baronov ter obljubil delovati za bliskovito spremenitev te dežele v "socializem". Najbrž ne bo držao, ker se ijudje boje Browderjevega-Kuhnovega "socializma". Browderjev govor v Bostonu ob enem dokazuje, kako silen skok se morali na povelje svojih višjih storiti po zvezi s Hitlerjem. New deal je tak kot je bil. Mi ga nismo obvezali, komunisti so ga. Roosevelt je še proti nacijem, Browder ne sme biti več, če si hoče ohraniti službo.

Berlin hoče uvesti cenzuro v vseh deželah nacijem v prid. V Jugoslaviji in še celo v demokratičnih škandinavskih državah se vlade boje Hitlerjeve jeze, pa zapovedujejo listom, da zdražljivega firerja ne smejo preostro dregniti. Nedavno je nemški propagandni biro nagnil italijanski vladi, da ni prav, ker dovoljuje papeževemu glasilu "Osservatore Romano" po Italiji svobodno cirkulacijo. Ce se bi italijanska vladava ravnala po svarilu iz Berlina, bi papež dnevnik prevedala, kar bi pomenilo, da bi

Browderjev govor v Bostonu 5. nov., ki so slavili 22. obletnico

(Nadaljevanje na 2. strani)

boljševiške Rusije, napovedal vojno predsedniku Zed. držav Rooseveltu, ožigosal njegov "new deal", ga nazval za slugo ameriških mednarodnih bankirjev in municipijskih baronov ter obljubil delovati za bliskovito spremenitev te dežele v "socializem". Najbrž ne bo držao, ker se ijudje boje Browderjevega-Kuhnovega "socializma". Browderjev govor v Bostonu 5. nov., ki so slavili 22. obletnico

(Nadaljevanje na 2. strani)

## Zmeda na Hrvatskem dokaz politične nezrelosti

Hrvatska je po 20 letih boja z vlast v Beogradu dobila avtonomijo in svojo vlast. Toda kaos je v nji večji kakor je bil. Srbji pravijo, da je to dokaz politične nezrelosti hrvatskega naroda, ker ni sposoben stati na svojih nogah.

Politični umori na Hrvatskem so postali vskdanost. Fizični napadi na uradnike prejšnjega režima so smatrani za nekaj samo po sebi umevnega, torej za potrebljeno zlo. Spadanje v televadno organizacijo "Sokol" je izdajstvo nad hrvatstvom. Nekaj Sokolskih domov so požgali. Po deželi je zavel primarni državski nacionalizem, ki

zahteva, da mora biti vse hrvatsko, ali pa biti s silo iztrebljeno.

Associated Press je z dne 3. nov., brzjavila iz Ljubljane o uporih Hrvatov v armadi, če, da ne gredo nad Nemca in da se ne bodo pod vodstvom Srbov borili proti nikomur. Samo v Karlovcu se je uprlo in dezertiralo 4,500 vojakov, ki so izgubili oblast zami nad seboj, plemiši in ranili ali ubili okrog 50 civilistov. Na Hrvatsko so bili poslati drugi jugoslovenski polki, da ukrote uporne Hrvate.

Agenci provokatorji — pravijo, da so eni v Hitlerjevi in

drugi v Stalinovi službi — hujšajo med "osvobojenim" hrvatskim ljudstvom, da je zdaj čas plačati Srbom batine z batinami, in za ubite žrtve s pobijanjem Srbov, posebno pa šestih Hrvatov in Slovencev, ki so bili v službi "krvavega srbskega režima".

Avtcomna Hrvatska, ki danes tvori okrog tretjino Jugoslavije po prebivalstvu in površini, obsegajo nekdanjo Hrvatsko in Slavonijo, delo Bosne in Dalmatije. Skrajni nacionalisti zahtevajo popolno ločitev od ostale Jugoslavije in flirtajo v ta namen po vzgledu slovaškega izdajalca dr. Tise s Hitler-

jem. Prej so se prodajali Mussoliniju.

Tisoč prejšnjih državnih ustanov je v strahu pred "svobodno" državo bežalo v Srbijo, ali pa v Slovenijo.

Mi lahko upoštevamo, da so

## DIVIDENDE MNOGIH DRUŽB LETOS NARASLE V PRIMERI Z LANSKIM LETOM ZA NAD 50 ODSTOTKOV

ŽETEV JEKLARSKE INDUSTRIJE. — NARODNI DOHODKI V 9. MESECIH NARASLI NAD DVE MILIJARDI DOLARJEV.— STO TISOČE DRUŽIN ŠE ZMEROM V POMANJKANU

Iz "finančnih strani" velikih dnevnikov, iz gospodarskih revij posameznih industrij in izporočil trgovskega departmaja zvezne vlade je razvidno, da bo letošnje leto za večino korporacij tako ugodno.

### Nekaj primerjav

Časniška agencija Associated Press je iz podatkov izračunala, da je 220 velikih korporacij napravilo v tretjem četrletju tega leta 55 odstotkov več dobitka kakor lani v istem času, ali v skupini vsoti \$233,718,000 čistega, lani v istem mesecu pa \$151,265,000.

Vodilne jeklarske korporacije so v lanskem tretjem četrletju imele nad \$4,000,000 izgube, letos v istih mesecih pa beležijo blizu 16 milijonov dolarjev čistega dobitka. Zaporednost v njih se je dvignila 10 odstotkov.

### Kemična industrija

#### Moderna tehnika in nove vojne metode zelo pospešujejo kemično industrijo.

15 velikih korporacij, ki so označene pod "chemical industry", je napravilo v tretjem četrletju nad 39 milijonov dolarjev čistega ali nad \$15,000,000 več kot lani v istem času.

Standard Oil korporacija (New Jersey) je dala poleg regularne dividende 50c na delnico še 50c izredne dividende.

Bethlehem Steel korporacija je dividende podvojila. Njen direktorij pravi v svojem poročilu, da se ji obeta še večji dobitek v zadnjem četrletju tega leta.

Enako ugodno je poročilo direktorja velike U. S. Steel korporacije, ki je vodilna v ameriški jeklarski industriji. Inland Steel tudi ne zaostaja. Njeni čisti dohodki so še enkrat toljši kot lani. Izplačala bo za minulo četrletje \$1 na delnico, skupno s prejšnjimi dividendami v tem letu pa \$2.50 na delnico.

### Še več prosperitete

Večanje prometa in obrata

(Nadaljevanje na 4. strani.)

## VAŽNI OPISI IZ NAŠE ZGODOVINE

Prvo slovensko podporno društvo v Ameriki je vredno, da se ga zabeleži v našo zgodovino. To naložilo je izvršil Ivan Molek. Njegov zanimivi spis, z ilustracijami, bo v prihodnjem letniku Ameriškega družinskega koledarja.

Slovensko-Hrvatska Zveza je bila nekoč zelo prospievajoča podpora organizacija. Vodili so jo v njenih najboljših dneh večinoma Slovenci. Letos se je združila s Hrvatsko Bratsko Zajednico. Zgodovinski članek o nji je napisal za naš prihodnji koledar njen zadnji glavni tajnik Joseph Česarek.

Nekoč je bil Forest City ena izmed vodilnih slovenskih naselbin v tej deželi. V nji je bil glavni stan centralne podporne organizacije, ki je poslovala pod imenom "Društvo sv. Barbare".

Zgodovino naselbine Forest City je spisal Anton Zaitz. Priobčena bo v prihodnjem letniku Ameriškega družinskega koledarja.

# PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

## IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.  
GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE  
NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75,  
za četrti leta \$1.00.  
in ozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.  
Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka  
popoldne za prihoditev v številki tekočega teden.

## PROLETAREC

Published every Wednesday by the Juzoslav Workers' Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor..... Frank Zaitz.  
Business Manager..... Charles Pogorelec.  
Asst. Editor and Asst. Business Manager..... Joseph Drasler

## SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.  
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

## PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.  
Telephone: ROCKWELL 2864.

## Komisar Molotov pred in po 23. avgustu

Sovjetska Rusija je po ponesrečeni politiki svoje kominterne, ki je v Nemčiji pomagala nacijem zrušiti republiko in pripomogla Hitlerju v sedlo, napovedala ideološko vojno proti fašizmu.

Klicala je v njo socialistične stranke in vse druge, ki so za demokracijo. Ustanavljala je ljudske fronte. Lani in predlanskem in letos do 23. avgusta je vodila propaganda za vojno proti hitlerizmu, v kateri naj bi udarile po njemu Anglija, Francija in Sovjetska Rusija.

Ko lani Anglija in Francija nista hoteli v vojno v obrambo Čehoslovačije, ju je kominternata napadala in pritiskala nanju, da naj pustiti "monakovski mir" in se skupno z Rusijo vržeti v borbo za ščitenje malih dežel.

Daladier in Chamberlain sta se letos odločila braniti male dežele in jih imenoma navedla. Med njimi je bila Poljska. Toda režim v Moskvi, kar pomeni eno osebo — diktatorja Stalina — si je med tem glede obrame malih dežel premilil, zavrgel svojo ideološko vojno proti hitlerizmu in fašizmu ter segel Hitlerju prijateljsko v roko.

Od tedaj, to je, od 23. avgusta dalje je ruska propaganda uposlena proti "imperialistični" vojni Anglije in Francije. Premier Vjačeslav Molotov ju je znova kritiziral 1. novembra na zborovanju vrhovnega sovjeta, ker nista sprejeli Hitlerjeve ponudbe za mir. Posebeno se je Molotov v imenu Stalina obrgnjal ob izjavo angleške vlade, da ne odneha z vojno, dokler ne bo hitlerizem iztrebljen iz Nemčije in deželam v Evropi zajamčena varnost.

Molotov je to izjavo obsodil za "provokacijo" in agresivnost. Dejal je, da skušata Anglija in Francija dati svoji agresivnosti značaj ideološke vojne (za iztrebljenje nacizma), in poudaril, da se ideologije ne uniči z vojno.

Kdaj je bil Stalin v pravem? Do 23. avgusta, ko je klical ves svet v ideološko vojno za iztrebljenje hitlerizma, ali zdaj, ko ga branji in mu pomaga v agresivnosti, v osvajanjih in v vojni proti "imperialističnim" silam?

## Praznik premirja

Dan 11. novembra je v Zed. državah in v zavezniških deželah v Evropi praznik premirja. Tega dne pred 21. leti je bilo konec svetovne vojne.

Silno je bilo ravanje množic, ko so začule vzradostljivo, noč in dan pričakovan besedo, "mir".

V angleških, francoskih, ameriških in belgijskih mestih, pa tudi v mestih neutralnih dežel je ljudstvo orilo veselja od prve minute, ko je začelo 11. novembra besedo "mir", pa do pozne noči, ko se je razložilo vsele utrujenosti.

Podjavljenci narodi so praznovali svoje vstajenje. Narodne manjnine so upale na izvršitev obljube o samoodločevanju. Vsa ljudstva pa so videla pred seboj trajen mir v Wilsonovih 14. točkah, ki so jih odobrile vse zavezniške dežele in porazena Nemčija.

Enaindvajset let je tega in Evropa je zopet v vojni. Premirje pred 21. leti ni bilo drugega kakor odmor. Mir, ki so ga narekovali zavezniški državniki, je bil mir zmagovalcev, narekan premagancem. Bil je mir osvojevalcem in je mogel držati le dokler se niso premaganci in podjavljenci opomogli za nadaljevanje vojne.

Premirje, ki pride prej ali alej, bo zopet samo odmor, razen akot se ljudstva odločijo za trajen mir in v ta namen odpravijo vročke za vojne.

## Liga narodov, Poljska in Rusija

Joseph A. Avenol, generalni tajnik lige narodov, je sklical zborovanje te ohromile ustanove, na katero je nameravala poslati zastopnika tudi nova poljska vlada, ki posluje v Franciji. Predsednik vrhovnega končila lige narodov je sovjetski poslanik v Londonu Ivan Majski. Avenol je poljski vladi sporočil, da bi navzočnost njenega zastopnika najbrže dražila sovjetsko deputacijo v ligi, zato naj z zborovanja prostovoljno izostane.

Rusija se je včasi navduševala za ščitenje malih dežel. Zdaj smo tako daleč, da francoski državnik sam svetuje pogreni republike, naj izostane iz organizacije, katere namen je bil ščititi vsako deželo pred napadalci. Zdaj se boji zamer onim, ki so uspešni v osvajanjih.

## Vojna in demokracija ne gre skupaj

V Angliji so volitve v občinske odbore odložene. Parlament se je zedinil za premirje v nadomestnih volitvah. V Franciji je manj in manj civilnih svobodščin.

Napram diktaturam je uspešna vojna mogoča le z diktaturom, pravijo v Parizu in Londonu. Obljubljajo pa, da bodo vse civilne svobodštine vrnjene, čim bo vojne konec, namreč, ako bo hitlerizem poražen. Če se to ne zgodi, se bo diktatura za stalno raztezala tudi v demokratične dežele.

## TISOCE POLJAKOV UBITIH PO PREKEM SODU



### Presojanje dogodkov doma in po svetu

(Nadaljevanje s 1. strani.)  
smeli cirkulirati edino v papeževi deželi, ki obsegata 108 akrov in ima nekaj nad tisoč prebivalcev, večinoma duhovnikov in njihne služinčadi.

V jeklarski industriji je dobielo mesece septembra zaslužek 44,000 delavcev, kar je 10 odstotkov več kot jih je bilo prej. Vseh skupaj je zdaj v jeklarski industriji zaposlenih nekaj nad pol milijona.

"Embargo" je odpravljen. Obe zbornici so z znatno večino sprejeli Rooseveltov načrt, ki določa, da lahko pride sem po ameriško municipio, vojne aeroplane itd. kdorkoli, ki je lahko odpelje s svojimi ladjami in plača tanj takoj v gotovini. Rekl si, da čim bo "embargo" odpravljen, bomo v vojni, a vsaj kmalu potem. Roosevelt te je tako argumente nazval za šarlantanstvo, za prostozmisljeno propagando, in zagotavljal, da bo z odpravo embarga ameriška neutralnost postala poštejšja, ker ne bo več samo Hitlerju v korist. In res se Hitler vsled odprave "embarga" tako hudeje. Tudi "Pravda" v Moskvi je mnenja, da je "nova" ameriška neutralnost zdaj le Angliji in Franciji v prid, pa se ona hudeje radi tega. Do 23. avgusta pa je zahtevala, da se naj Zed. države pridružijo odprtih kampanji proti "agresorjem".

Delavci avtne industrije imajo s kompanijami ostre spopade, ker se ravnatelji branijo priznati, da ti obrati ne bodo več "odprtia delavnica".

Italija je dne 28. oktobra praznovala 18. obletnico fašistične vlade in 5. novembra pa 2. obletnico zvezne z Nemčijo in Japonsko proti komunizmu. Glede prve so se po vsi Italiji vršila velika slavlja, o drugi so moralni časopisi molčati ko grob.

Japonska ponuja Kitajski mir, toda pod svojimi pogoji. Ce jih Kitajska sprejme, se odpove neodvisnosti in postane plen japonskega imperializma, ki zahteva pri izkoriscenju te ogromne dežele monopol.

Kitajski republiki sta do sedanje evropske vojne v njenem boju z Japonsko pomagali največ Anglija in Francija, in to v blagu, z municijo in s posojili; dalje Zed. države gospodarsko in moralno, letos pa v veliki meri tudi Rusija z vojnimi letali, tovornimi avti in z raznimi potrebščinami za armado.

Meseca julija to leto je izgledalo, da se bo Sovjetska Unija z Japonsko docela zapleta v vojno, toda se je obema posrečilo omejiti jo le med Vnajnjo Mongolijo in Mandžurijo. Spopadi med njima, v katerih so bile udeležene za Vnajnjo Mongolijo sovjetske in za Mandžurijo japonske čete, so trajali štiri mesece. Japonska vlada je oktobra to leto objavila statistiko izgub, v kateri pravi, da je v bojih ob mandžursko-mongolski meji bilo 18,000 japonskih in mandžurskih vojakov ubitih in ranjenih. Isto poročilo pravi, da je število ubitih in ranjenih na sovjetski strani približno toliko kakor na japonski strani. Vojna med njima je bila zaključena s premirjem, ki sta ga sklenili japonska in sovjetska vlada 16. septembra to leto.

Zinovjev, bivši tajnik kominterne, je bil likvidiran, toda njegova taktika je spet obnovljena. To izpričujejo govorovi sovjetskih pravkov na slavlju v Moskvi 6. in 7. novembra.

Kampanja za nove člane Chicago, Ill. — Iz urada socijalne stranke poročajo, da je North Side socialistični klub v sedanji kampanji v številu novih članov dosegel že 50% kvote. Ustanovljena sta bila dva nova kluba. Organizator Harry Fleischman pravi, da so uspehi prav povoljni tudi v agitaciji za stranki teden.

Obnovite naročino, čim vam potecete. S tem nam veliko prihantite. Na zborovanju v Waukeganu bomo čuli poročila članov tega odbora.

Nobena naloga ni lahka, ker je vsaka zdržana v našem področju z delom, in to v 999 služajih z brezplačnim delom, v katerem niso človeku povrjeni niti njegovi stroški. Ampak vendar, obstati na enem mestu ne smemo. Saj je v teh treh naselbinah dovolj ljudi in dovolj sposobnih za kakršnoli delo na polju dramatike, glasbe, za predavanja itd.

To kajpada ni edin problem, ki spada na takrat zborovanja. Imamo mnogo drugih. Predvsem, kako usoglasiti naše smernice, da bomo vedeli, kaj hočemo, ne le kaj nočemo! Da je tako osredotočiti naše aktivnosti, da bodo kaj zaledje med tistimi ljudstvom, katemu so namenjene, namesto, da bi trošili energije z argumentiranjem o organizacijah, v katerih nimamo na to ali ono stran nikakega vpliva.

In kaj pa naš napredni tisk! Ne bo ga lahko ohraniti. Nazzadnjačko časopisje je zasidrano in prospeva. Kaj pa Proletar, Amer. družinski koledar in Majski Glas, ki so poleg glasil naprednih podpornih organizacij edine delavske publikacije, ki jih še imamo. In kdo more jamčiti, da će naše organizirane aktivnosti na polju napredka izginejo, da tudi glasila naprednih podpornih organizacij ne pridejo v roke reakcije? Čudeži se še zmerom gode. Na primer, listi, ki so bili do konca avgusta to leto "anti-fašistični" in za demokracijo, so zdaj postavljeni na glavo — namreč, če so za svoje vzdrževanje odvisni od blagajne kominterne v Moskvi ali pa le kar tako uslužbeni vnanji politiki Moskve, so postali preko noči prijatelji nacijev.

Drugo potrebno je, da si v

## Težave agitatorjev z nasprotniki v zaledju

Neki zelo delaven zastopnik Proletarja nam piše o svojih obiskih v sosednjih naselbinah, o posestih na sejah, o zbiranju prispevkov v tiskovni sklad, o obiskovanju narodnikov, katerim je naročnina potekla, in o prerekanjih z nasprotniki.

"Ko bi imel vsaj svoj avto, veliko časa bi si prihranil," pravi v pismu. Toda drugih noč nadlegovati za to uslugo, sami pa se mu tudi ne ponudijo.

Pismo zaključuje:

"Včasih se po agitacijskem delu počutim kako utrujeno in me mika, da bi vse skupaj pustil. Skoro včasih nedelje in dosti večerov porabim za agitacijo in s sejam, dokim mnogi drugi takozvani naprednjaki in celo nekateri sodrži le kritizirajo in me obmetavajo z insulti, namesto da bi mi pomagali."

To ni osamljen slučaj, kajti mnogo drugih se slično pritožuje. To pojasni, čemu naše gibanje in Proletarje boljše ne uspeva. Preveč je takih, ki so "napredni" le v kritiziranju in v metanju polen pod noge agitatorjem, nekateri pa še celo ičujejo proti onim, ki so aktivni, da jim škdujejo pri njihovem delu za list in pokret.

Naši agitatorji se ne bojejo odkritih nasprotnikov. Veseli se do agitacije pa jim jemljejo oni, ki se zmatrajo za prisostvo istih idej, toda raje nagajajo namesto da jim bi pomagali. Vzlič tem dvojnim oviram in trpkemu razočaranju nadaljujejo s svojim delom.

### Kaj naj bi bile naloge konference Prosvetne matice in JSZ v Waukeganu?

V nedeljo 19. novembra ob 9:30 dopoldne se prične v Slovenskem narodnem domu v Waukeganu konferenca društva Prosvetne matice in klubov JSZ.

Vsa društva in klubi v delokrogu te organizacije — ki obsega naselbine Milwaukee, W. Alis, Sheboygan, No. Chicago, Waukegan, Chicago, Cicero in druge, je tajnik konferenčne organizacije Anton Garden pismeno povabil, da naj pošljajo zastopnike na to zborovanje.

Italija je dne 28. oktobra praznovala 18. obletnico fašistične vlade in 5. novembra pa 2. obletnico zvezne z Nemčijo in Japonsko proti komunizmu. Glede prve so se po vsi Italiji vršila velika slavlja, o drugi so moralni časopisi molčati ko grob.

V Nemčiji draginja in posnajkanje živila narašča. Pravijo, da je to vzrok, čemu Anglia in Francija nočeta začeti ofenzive na zapadni fronti, ali rušiti nemška mesta. London in Pariz se nadejata, da bosta v stanju Nemčijo izstradati, ne da jima bi bilo treba v ta namen žrtvovati na bojiščih in v mestih milijone življenj. Nemci zanikujejo, da jim blokada opasno škoduje, a živil jim vendar manjka že zdaj, ko je vojna še v povojih.

Zinovjev, bivši tajnik kominterne, je bil likvidiran, toda njegova taktika je spet obnovljena. To izpričujejo govorovi sovjetskih pravkov na slavlju v Moskvi 6. in 7. novembra.

Kampanja za nove člane Chicago, Ill. — Iz urada socijalne stranke poročajo, da je North Side socialistični klub v sedanji kampanji v številu novih članov dosegel že 50% kvote. Ustanovljena sta bila dva nova kluba. Organizator Harry Fleischman pravi, da so uspehi prav povoljni tudi v agitaciji za stranki teden.

Obnovite naročino, čim vam potecete. S tem nam veliko prihantite. Na zborovanju v Waukeganu bomo čuli poročila članov tega odbora.

Nobena naloga ni lahka, ker je vsaka zdržana v našem področju z delom, in to v 999 služajih z brezplačnim delom, v katerem niso človeku povrjeni niti njegovi stroški. Ampak vendar, obstati na enem mestu ne smemo. Saj je v teh treh naselbinah dovolj ljudi in dovolj sposobnih za kakršnoli delo na polju dramatike, glasbe, za predavanja itd.

To kajpada ni edin problem, ki spada na takrat zborovanja. Imamo mnogo drugih. Predvsem, kako usoglasiti naše smernice, da bomo vedeli, kaj hočemo, ne le kaj nočemo! Da je tako osredotočiti naše aktivnosti, da bodo kaj zaledje med tistimi ljudstvom, katemu so namenjene, namesto, da bi trošili energije z argumentiranjem o organizacijah, v katerih nimamo na to ali ono stran nikakega vpliva.

In kaj pa naš napredni tisk! Ne bo ga lahko ohraniti. Nazzadnjačko časopisje je zasidrano in prospeva. Kaj pa Proletar, Amer. družinski koledar

# PREKO ATLANTIKA PO 31. LETIH

FRANK ZAITZ

## (Nadaljevanje.)

Zgodaj zjutraj je naš beogradski brzovlak dosegel na postajo v Zagreb. Močki v suknji, z veliko steklenico žganja v žepu, in deček sta se zbudila, staro pohrvateno Madžarka pa ju je zdaj karala po nemško, da nimata nobenih manir, ker sta se polastila klopi, namesto da bi midva ležala.

V Zagrebu sva se ustavila nekaj ur zaradi opravkov, se odpeljala v Ljubljano, kjer sem odšel na moj rojstni dom po pošto, zvečer pa sva se vrnila na Angelin dom pri Domžalah, da premeniva obleko in pripraviva sveže perilo za novo pot.

Zjutraj ob 5. sva bila pokonci. "Ječeš, kam pa spet?" je vzkliknila njena mati. "Za nekaj dni na Primorsko," sem ji pojasnil. Odpeljala sva se s prvim kamniškim vlakom, ki je priopotal mimo Grobelj. Na peronu v Ljubljani sva srčala starega socialističnega pionira Josipa Kopača. Šel je z istim vlakom nekam na Notranjsko lovit ribe, kakor je dejal, čez par dni pa gre v bolnišnico, da ga operirajo na očeh. Velika škoda, da ne more z nama v Trst, je dejal. Res je nama bilo žal, kajti Kopač je živel večinoma v Trstu, pa bi v njegovem spremlju obiskala lahko maršikoga v tej nekdansi trdnjavi socialističnega gibanja in kulturnih aktivnosti slovenskih socialistov in liberalcev. Kopač je bil kmalu na cilju. Segli smo si v roke zadnjic.

Po starem borovniškem mostu, katerega so v predvojni Avstriji oglašali za najdaljšega v Evropi, je naš vlak komaj da lezel. Pričela sva pomene z nekim žežničarjem, ki se je peljal na delo v Rakek. Ko je uvidel, da z nama lahko zaupno govori, je dejal: "Vlak gre počasi, ker je most že slab in bi bilo treba zgraditi novega. Ampak čemu zidati novega, ko pa ga bo treba pognati v zrak! Vesta, ko bi potnik vedeli, koliko dinamita je v tem mostu, po katerem se zdajde peljemo, bi se jim ježili lasje... Tisti moment, ko Italija prične z vejo proti Jugoslaviji, bo ta most razvalina. Ne samo most, vsa proga od Rakeka sem bo porušena."

V nainku je stopila ženska in vprašala, če znava slovensko in kam se peljeva. V Trst. Tudi ona gre tja na obisk k sestram. Rojena je bila v Trstu, je Slovenka, seznanila se je takrat z nekim češkim fantom, se z njim poročila in zdaj imata trafiko (tobako trgovino) v Pragi. Nato je zaupala, da ima v svoji prtljagi skritih precej paketov čeških cigaret, s katerimi bi rada razvesilila prijatelje v Trstu. A se boji, da jo bodo na meji italijanski carnarji pestili in če cigarete iztaknejo, bo to zanjo draga in neprijetna stvar. Z njo so bili njeni trije otroci. Očividno je ženska žežela, da bi njene ciga-

rete spravila midva v nainku kovčega in žepe, če, da so Italijani s češkimi državljanji veliko bolj strogi kakor z Jugoslovani. A nama se češke cigarete niso zdale toliko važna stvar, da bi tej ženski prevzela skrb radi njih in se sama izpostavila sitnostim in morda nepotrebnim stroškom.

Po vlaku je prišel menjalec denarja, ki je prodajal italijanske lire. Imela sva jih, toda v čeških, ki sva jih kupila v Chicago, izmenjati pa jih nima bo mogoče šele v Trstu. Potrebovala sva torej nekaj lir v gotovini, toda prodajalec je dejal, da jih nima da le za kako višjo valuto, ne pa za jugoslovanske dinarje. Ko je videl, da je od naju ne bo dobil, je bil pri volji dati nama lire tudi za jugoslovanski denar.

Rakek! Kako blizu Ljubljane je zdaj mejta Italije! Nainku vlak, ki je potegnil iz ljubljanske postaje ob 6. zjutraj, je vozil po slikoviti Notranjski jako počasi, ne samo po borovniškem mostu, po katerem je lezel po polževo. Ob 9. dopoldne pa bova že v Trstu. Torej tri ure vožnje. Z avtom se razdaljo premeri še hitrej. Včasi pa se mi je zdelo iz Ljubljane v Trst neznanško daleč. Tako sem si žežel v otroških letih vidi Trst in morje! Pa mi je oče dejal, da naj nič ne sanjam nego delam. Če bom pa kaj kaj zaslužil, bom lahko šel pogledati tudi v Trst. Sicer sem že takrat zaslužil tu in tam par kroč, ampak so šle za obleko, ali pa je očetu zmanjkalo za obresti in so izginile upnikom v zape.

V Rakeku so vstopili italijanski uradniki, da pregledajo naše potne liste in carinari. Italija, ki je odviana od romarjev v Rim in turistov celo bolj kakor Svecia, je v teku let izvezba svoje uradnike za zelo vladljivo postopanje s tujci, ki prihajajo v njo z denarjem. Ameriški potni list je v Italiji upoštevan bolj kot katerikoli drugi. Kot vsaka žežela, se tudi Italija boji špionov, propagandistov in atentatorjev. Toda uradniki, ki pobirajo potne liste v vlakih in od onih, ki prihajajo v njo v avtih in busih, so običajno jako vladljiv. Kakor drugod tako jih tudi v Italiji pregledajo na mejah poleg pobiralcev še posebni policijski žežniki. Tu in tam pogledajo v knjigo, v kateri centralna policijska oblast žeželi imena onih, katerih se je treba varovati, ali jim preprečiti prihod. Ako o kom zasumijo, da ni prišel samo na obisk, ali uživati prirodne krasote, arhitekturo ali v slične neškodljive namene, so v Italiji z njim razmeroma še vseeno vladni toda vsak tak osumljene pride pod nevidno policijsko nadzorstvo, ki pa ga prej ali slej vseeno začuti in mu postane od sile nadležno.

Ko so stopili po odhodu iz Rakeka v nainku kupe trije moški v raznih uniformah, je eden izmed njih izrekel svoj poskribo Kokalju nevesto.

(Dalje prihodnjic.)

## AGITATORJI NA DELU

Vse naročnine, ki jih pošljejo naši in drži agitatorji Proletarca, so šteči na bazi polletnih naročnic. Načrte agitatorjev, ki pošljejo načrte, so zabeleženi v tem seznamu z dvema polletnima.

Anton Zornik, Herminie, Pa.	26
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	17
Jennie Dagarin, Cleveland, O.	16
Martin Judith, Waukegan, Ill.	15
Andrew Vidrich, Johnstown, Pa.	10
Langerhole in Rak, Johnstown, Pa.	9
Jacob Rožič, Milwaukee, Wis.	8
Anton Jankovich, Cleveland, O.	8
John Teran, Ely, Minn.	6
John Kosin, Girard, O.	6
John Zornik, Detroit, Mich.	6
K. Erznočnik, Red Lodge, Mont.	6
Jos. Klarič, Detroit, Mich.	6
Jos. Zorko, W. Newton, Pa.	6
Jos. Snay, Bridgeport, O.	4
Ilija Bubalo, Johnstown, Pa.	4
John Matekovich, Gowanda, N. Y.	4
John Bogatay, Girard, O.	4
Anton Udrovich, La Salle, Ill.	3
Angela Zaitz, Chicago, Ill.	3
Marko Tekavec, Canonsburg, Pa.	2
Jacob Zima, Ely, Minn.	2
Jos. Drasler, Chicago, Ill.	2
Jos. Tursich, Jeners, Pa.	2
Frank Zavrnik, Piney Fork, O.	2
Jos. Ovca, Springfield, Ill.	2
Frank Podboj, Parkhill, Pa.	2
Anton Shular, Arma, Kans.	2
John Gallon, Osage, W. Va.	2
Joseph Krmel, Burgettstown, Pa.	1
Frank Kuntek, St. Michael, Pa.	1

Skupaj v tem izkazu (4 tedne, od 7. okt. do 4. nov.) 180 naročnin. Prejšnji izkaz (4 tedne) 121%.

## SLOVENESKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska  
knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. Lawndale Ave., Chicago

## "ŽENSKE SPADAO V KUHINJO!"



V Angliji so ženske nadomestile v vojašnicah in vojaških tabernacijih moški pri kuhinjskih delih. Upozljujejo jih namesto moških, ki so bili pozvani v Nemčiji, kjer je Hitler ob nastopu v vlado proglašil načelo, da morajo ženske iz pisarn in tovarn ter se posvetiti kuhinji in materinstvu, je bilo poslanih v fabrike in v rudnike več sto tisoč žensk in stotisoč na kmetije, da nadomestijo moške, ki so v armadi. Na sliki so ženske v vojaški kuhinji v Aldershotu na Angleškem, ki jih uvajajo v to delo moški, kateri so ga prej opravljali.

## DRAMA IN GLASBA

### K prvi predstavi kluba št. 1 JSZ v letošnji sezoni

Chicago.—Dramatični odsak takojšnjega kluba št. 1 JSZ je dne 29. oktobra v dvorani S. N. P. J. vprizoril tridejansko komedijo "Zenitev", ki jo je spisal znanimeti pisatelj in sodobnik našega pesnika Prešerna Nikolaj Vasiljevič Gogolj.

Samski dvorni svetnik Anton Kokalj (John Hujan), ki ne dela drugega, kakor na zofij leži v cigaretach, kaj se misli oženiti, čeprav je že dokaj v letih. Dal si je že napraviti frak pri kroju in čevljive pri čevljarju po svojem slugi Štefanu (Vinku Ločniškarju). K njemu pride potovka in ženitvena posredovalka Marjeta Kovačeva (Angelica Zajčeva), da ga popelje k nevesti, ki mu ga je ona izbrala. Baš tedaj pa ga obiše njen prijatelj Ignac Kačar (Fr. S. Tauchar), se hudo razjezi nad Marjeto ter jo nažene iz Kokaljeve sobe, češ, da že on preskrbi Kokalju nevesto.

Dejanje se potem prenese v hišo trgovčeve häcre Agate Podlesnikove (Marye Omahone), ki ji je iskala ženina tudi Marjeta Kovačeva. Ta pride k nej ter ji pove, da ima kar šest snubcev zanjo. Eden je eksekutor Jernej Jančar (Filip Godina), drugi neki pehotni častnik v pokolu Ivan Strmec (Joseph Drašler), tretji neki bivši moran Franc Jane (Frank Sodnik), četrti neki trgovec Starha (Frank Udovič) itd. Vse te lepo po vrsti imenuje in opisuje. Potem pa se še malo skregata z Agatino tetto Marijanu Zobčevu (Marijo Udovičevu), ker se ta zelo ostro izrazi o uradnikih in želi, da vzame Agata kakega trgovca za moža.

Pa začne prihajati Marjetini kandidatje drug za drugim, in Urša (Frances Vreček), dekla pri Podlesnikovih, jim hodi pred vratom odpirat. Najprej se privali debeli in trebušni eksekutor, potem pehotni častnik in pokolu, za tem zgornji in bavni mornar. Nazadnje pa pride še Kačar svojega prijatelja Kokalja tjakaj.

Kačar je zvit in prekanjen, pa se mu posreči pregoroviti Agato za Kokalja. Z zvijačo in lažjo odzene vse Marjetine kandidate od hiše. In ko je bilo že vse pripravljeno za poroko, uide ženin Kokalj skozi okno nevestine hiše. Igra vzbuja skozi in skozi smeha na koše, je duhovita in pomenljiva. Kokalj je glavna oseba v tej komediji. Hitro se vname za ženitev, da se potem še hitreje premislji in skesa. Je kujuv in neodločen. V vsakem odločjujočem trenutku stisne rep med noge. S tem značajem je Gogolj brkonec cikal na kakovo politično osebnost svojega časa.

Igralsko obje se je večino-

lepeemu čaru njenega petja. Najbolj so se vsem dopadle hravatske in slovenske pesmi, ki so najbolj mehkočno blažile in nam priklicale spomine na srečne dneve, kateri smo preživeli naša mlada leta v ljubljeni domovini.

Med odmorom je igral Fats Dudleyjev orkester. Gostilničar, pri katerem je stalno upolen, ga je prepustil zboru brezplačno.

Za zaključek programa smo morali peti z zborom vred tudi poslušalci domača pesem "Ne bom se možila na v'soke gore".

Gotovo je, da si vsakdo želi videti svojo rojstno domovino, kjer je prebil svoja mlada leta. Spominja se na lepa, bogata polja, hribe in planine, lepe vasi in krasna mesta. Vsakdo bi rad zrl vse to vsaj še enkrat v svojem življenju. Toda vsled finančnih in drugih vzrokov se mnogim ta vrata zaprta. Zaradi tega smo se tukaj domenili, da mi dobimo vso Slovenijo v La Salle v Slovenski narodni dom v nedeljo 21. januarja 1940, kateri boste lahko videli za malenkostno vsoto samo 25c. Film, na katerem bodo raznimi kraji Slovenije, bo predvajan približno dve uri. Vstopnice, ki se že prodajajo, so po 25c. Ne bo vam žal, ako pride pogledati svojo rodno grudo.

Frank Martinjak.

### Koncert "Naprej"

Milwaukee, Wis. — Pevski zbor "Naprej" priredi svoj vsakoletni jesenski koncert v nedeljo 19. novembra v SST dvorani. Vstopnice v predprodaji so po 30c. Vprizorjena bo tudi burka "Saljivi v dove".

### Koncert soc. "Zarje"

Cleveland, O. — Socialistični pevski zbor "Zarja" priredi svoj običajni koncert, in sicer na Zahvalni dan, to je v četrtek 23. novembra.

Kot druga leta, tako bo tudi letos program bogat in zanimiv. Glavna točka programa je opereta "Ponočnjaki". Razumljivo, da bo še več točk, to je solo, dueti, kvarteti itd.

Vsakdo, kdor ima kaj vponi, vponi že tolikokrat ponovljeno o dopisnikih in o razvlečenih polemikih v Prosveti, o osebnostih in drugih pregrejih zadev. Čudno, da si mora metropoliska inteleigenca toliko beliti glave radi enega samega dopisnika, ki noč plessati po metropolisko. Skoča, ker si ne morejo ti ljudje kje drugje trenirati svojih možganov, namesto da se bi vedno obregovali le ob eno osebo.

### "Čistka" v Italiji

Mussolini je nedavno odslovil nekaj ministrov, generalov, načelnikov generalnega štaba in tajnika fašistične stranke.

Skoro vsem je dal nove službe, ki so sicer nižje stopnje kot prejšnje, a dovolj plačane. V Rusiji take čistke izvršujejo na veliko bolj enostaven način. Odslovljene komisarje, generalje in funkcionarje komunistične stranke enostavno "likvidirajo". Tudi Hitler ni tako "civiliziran" kakor njegov drug Mussolini, ker tudi raje "likvidira", kot pa da bi odslovil nim dal druge službe.

### Koncert "Prešerna"

Chicago.—Moški pevski zbor "France Prešeren" priredi svoj vsakoletni jesenski koncert v nedeljo 12. novembra v dvorani SNPJ z zanimivim sporedom. Prične se ob 3. popoldne. Vstopnice so v predprodaji po 35 centov.

Ako vam je naročnina poteka, ali ste jo že obnovili?

### MILLER'S CAFE

5205 St. Clair Ave., Cleveland, O. Fino pivo, vino in žganje. Vsak petek ribja večera, ob sobotah kokošja. — Fina posrežba. Dobra godba.

ZA LICE NICE TISKOVINE  
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH  
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

Tel. Lincoln 4700

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

## DVA IZKAZA V TEJ STEVILKI

V tej številki je izkaz poslanih naročnin, ki ga objavljamo

# KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

## KOMENTARJI

Ivan Jerič je bil minule dni deležen precej kritike proti svojemu sotrudniku fajmoštru Trunku. Nekateri prečastiti gospodje in lajki namreč ne morejo prebaviti Trunkove spreobrnitve iz katoliškega propagandista v Stalinovega oboževalca. Nekdo izmed njih pravi, da se je Trunk očvidno postiral, pa mu gre "na otroče".

**Naprej**, ki izhaja po preklicu svojega antifašizma samo še dvakrat na mesec, oziroma vsaki drugi teden, je v zadnji številki poln neresnic in zavajanj. Ker niso vredne komentarja, omenjamamo vse skupaj le s temi vrsticami.

Iz Detroita se je na vprašanje v Proletarci, kaj je z dopisniki, ki so včas pošljali v ta list poročila iz metropole avtne industrije, oglasila samo sodružica Katie Janko. Iz Milwaukeea pa se ni nihče oglasil. Tako mlada naselbina, kot je detroitska, pa se je tako naglo "postarala". In tako aktivna, kot je bila močniška, bodisi pametnega pa tudi nespametnega. — Pika.

"Naprej" je "nova linija" zelo škodovala. Ni prijetno skočiti z antifašizma med zagovornike nacijev, ali iz tabora zagovornikov demokracije v hram služabnikov diktature. Še celo "Radnički Glasnik" le s težavo pojasnjuje "novi liniji", dasi med Hrvati nima resne konkurenco. Theodore Cvetkov je z glasilom prosvetašev "Novim Svetom" izgubil že mnogo priložnosti za uveljavljenje pravih delavskih demokratičnih načel, in tako je šla mimo tudi sedanja sijajna prilika, v kateri bi bil lahko jezuitstvo radnikov pokazal v čisto razgaljeni obliki.

Martin Judnich poroča, da je šel z enega "cesarskega" dela v drugega, ki mu bo vzel več časa, zato bo utegnil le redko kdaj pisati. Škoda, kajti Proletarci v tem pravilu njegove stvari ugajajo.

**Vsakdo ima prijatelje in prijatelje**. Tudi naš pokret nizjema v tem pravilu. Imamo na primer "prijatelje", ki si cer trdijo, da so napredni, ker ne hodijo k maši, zelo pa jih bi veselilo, če bi šel k vragu naš Slovenski delavski center, Proletarci, Ameriški družinski kledar, klub št. 1 in vsa JSZ. Prosvetna matica, naša dramatika itd. Hudo jim je ker jim ne moremo ustreči. — Pika.

V volilni kampanji v Clevelandu, ki je bila končana zadnji torek, so imeli namesto programa veselice. Ker je običaj, da kandidati obljudljajo, so te lepe navade držali tudi tukajšnji kandidati in obljudljali plesalcem najboljši orkester, lačnim in žejnim pa izborne jedeče in pijače.

**Kaj store naprejevci?** Urednik Proletarca je pred tedni pozval tiste, ki se res delavsko zavedni in se do Stalinovega pakta s Hitlerjem navduševali za "antifašistični" list "Naprej", naj se zdaj, po razočaranju nad svojim gibanjem, pridružijo resnično delavski organizaciji JSZ in agitatorjem Proletarca. Svoj apel je naslovljil posebno naprejevcem v Detroitu v Clevelandu. Morda se je zmotil. Morda pa med njimi naprejevcev sploh ni, nego samo "naprejevci".

"Ameriška Domovina" je vzela za pravilo, da je kandidat v politični urad vreden izvolitve, ako je Slovenec. Neglede, ali ima sposobnosti ali ne, naš rojak je, zato glasujmo za njega. Včasih pa smo dopisovali, se pričekali, sklicevali shode in počeli še marsikaj, bodisi pametnega pa tudi nespametnega. — Pika.

na St. Clairju tako v Zagregi, da je v svoji velikodušnosti puštil izbiranje popolnoma volilcem, češ, vi, edino vi ste pozvani izreči svojo sodbo. Tako je včasih lahko tudi "demokratiski" list za demokracijo.

★

"Sveta dolžnost" je pogosto ponavljano geslo. Slovenci v Clevelandu smo ga bili že kar sidi do grla. Dopisniki, govorniki na shodih in kandidati v listih so nam zabičevali, da je naša sveta dolžnost glasovati 7. novembra za naše rojake. Zdaj je ta špas končan do prihodnjih volitev.

★

**Moskovska "Pravda"** je prošli teden zarohnela proti Finški, češ, da kani napasti Sovjetsko Unijo. To je toliko, kot će bi Hitlerjevo glasilo zavpilo, da se Slovenija pripravlja napasti njegov tretji rajh.

★

Oscar Ameringer napiše v svojem listu American Guardian veliko poštene tudi o sedanji vojni v Evropi. Ampak ni treba več kot ga popraskati, pa vidis, da je v njemu ne samo nasprotnik Anglije in njene propagande, nego tudi nekoliko "progermana", ki ga skuša zadušiti, pa ga le še bolj podziga. Najbrže bi njegova propaganda bila drugačna usmerjena, če bi bil kdaj okusil Hitlerjevo koncentracijsko kempovo. Duh po njiju ga v Oklahoma City ni dosegel.

★

"La Parola" z dne 4. novembra vprašuje italijanski "progressivni nestrankarski" list (seveda komunistični) "L'Unita del Popolo", čemu ne pove, kaj je njegovo stališče z ozirom na zvezno med Hitlerjem in Stalim. V daljšem članku citira, kako je pisal omenjeni list dne 26. avgusta o Hitlerju — torej tri dni po sklenitvi pakta med nacijami in komunisti, kako je pisal potem čez par dni in kako je polagoma prehajal v novo Hitlerjevo-Stalinovo taktnico. Enako umazano vlogo, kakor L'Unita del Popolo, igrajo vsi drugi "nestrankarski" (komunistični) listi v tej deželi. Subvenčnosti jih kominterna, torej se poštenosti od njih ne more pribakovati.

★

And. Tomec v Johnstownu opisuje v "Am. Slovencu", kako je od nekega sleparja, ki je po rodu Hrvat, kupil nekaka zelišča proti naduhi. Pozneje je izvedel, da je dotičnik v vsaki hiši najprvo vprašal za naravnost za povečanje slik, medtem pa poizvedoval, kako se "počutijo". Ko je izsledil bolnika, mu je zaupno priporočil svoja zelišča, ki jim ni para v zdravilni moći. Če je založil jetičnico — je dejal, da pomaga le njegovo zdravilo. Pri drugemu je slično ozdravil raka, pri tretjem je človeka tel revmatizma, in našega znance Tomeca pa naduhe. Takih "dohtarjev" mnogo potuje. Zaslužijo mnogo več kot bi dobili v jeklarni ali pa pri WPA, ljudje pa so za eno razočaranje bogatejši in prikrajšani za nekaj dolarjev.

★

Slovenci v Minnesoti še žive, pravi "Am. Slovenc", kajti v svoji kampanji za revijo "Novi Svet" je dobil med njimi v dveh tednih nad 200 naročnikov. To ni malo, če se pomisli, da Slovenci v Minnesoti silno pojarmrajo, ako se gre na primer za kako napredno akcijo. Tudi "A. S." je presenečen nad tem svojim uspehom in pravi: "Naravnost čudež je to... naravnost čudež..."

**"Proletarci" ji ugaja**

Frances Grbec v Cantonu, O., piše, da ko se človek privadi enemu listu, ga ne pusti, pa magari če čita se pol ducata drugih po vrhu. Doslej je bilo tam naročeno nanj tudi društvo SNPJ. Radi ekonomije je društvo list opustilo, a naročnika Proletarci s tem ni izgubil, ker je ona obnovila naročnino.

# Slovenskemu delavstvu v Ameriki

Naloga slovenskih delavcev je, da si najdejo pot iz zmede, v katero je zašlo delavsko gibanje v tej deželi — bodisi v splošnem, ali pa posameznih narodnosti, po krivdi razmer, zavajalcev in komunističnih spletk. Temu namenu je posvečen sledeči proglašenje, z nado, da se bomo izkušenj drugih in svojih učili, kako se varovati napak, ne pa da bi jih za drugimi še mi ponavljali.

O DESETIH letih trdno vztrajajoče gospodarske krize je problem brezposelnosti še vedno nerešen. Sedanja zvezna administracija je z relifnimi akcijami, javnimi deli, s posojili privatnim korporacijam, farmarjam in hišnim posestnikom storila za omiljenje bede in brezposelnosti, kolikor je v danih razmerah mogla, izroma kolikor je bila v svojem programu za relif pripravljena storiti. Ampak vprašanje, kako zaposliti deset milijonov brezposelnih s plačo, ki bo zadostna za dostojo preživljvanje, je tam, kakor je bilo prva feta krize.

Stotisoč družin je gospodarsko uničenih; milijone ljudi je pogrezenih v topo brezbrinost; milijone drugih se naveza na kakega novega pojava, kakre hipte sprememb, ki bo storila sedanjemu nevzdržnemu stanju mahoma konec.

## GNOJNO POLJE ZA ZAVAJANJA

Kakor so močvirja gnezda za komarje, tako so sedanje razmere pognojeno polje za rast vsakojakih gibanj in "odrešenikov", ki se ponujajo ljudstvu za vodnike iz bedne negotovosti v raj izobilja. Od časa do časa se od početka krize sem dvigajo jate komarjev v obliki demagogov, ki siplijo obljube, da omamijo ljudske množice z brezplodnim upom sebi ali kačemu tuježu režimu v korist.

Mnogi so romali okrog z gesli za obrambo demokracije, dasi so služabniki diktatur. Na primer komunisti, ki so se ovili z ameriško zastavo, in pa fašisti raznih vrst, ki delujejo za svoje zlothote namene pod masko amerikanizma, karkoli to je. V resnici je namen enih kot drugih vrci Zedinjene države pod diktaturo, v kateri bi nadomestil sedanje civilne svobodščine in sedanje volilne zakone ter barbarizem pod vodstvom enega ali drugega kandidata za ameriškega Hitlerja ali Stalina.

## ZONGLIRANJE KOMUNISTOV

Komunistična stranka, ki je do pred nekaj leti smešila demokracijo — vsako demokracijo — in se strogo držala metode kominterne, da je treba zrušiti vse, kar ni pod njeno kontrolo in vodstvom, je šla pred par leti v prve vrste teh novih "braničev" demokracije, ustavljala razne lige za borbo proti fašizmu, za demokracijo v Španiji, za mir in demokracijo in še celo vrsto drugih z gesli za "ljudsko fronto" vseh, ki so proti fašizmu, za neodvisnost malih dežel in za uničenje nacizma v Nemčiji ter fašizma v Italiji. Posebno so se komunisti ogrevali za vojno z nacijskim tretjim rajhom.

Svoje stare psovke proti pristašem demokracije so nadomestili z novimi proti onim zavednem delavcem, ki jim niso hoteli verjeti, ker poznaajo njihove metode.

## OMREŽEVANJE MED TUJERODCI

Zavajalci v službi kominterne so bili in so še danes v tej deželi delavnice posebno med drugorodi. Tudi Slovencev, četudi je nas malo, niso prezrli. Ni še pozabljeni, kako je ta element kmalu po končani svetovni vojni začel trošiti tisočake doljarjev v naportih za uničenje »sosnčnega delavskega gibanja med našim ljudstvom v Ameriki; po v naprej zasnovanem načrtu so podvzeli drago akcijo, da upropasti "Proletarca", demoralizirajo SNPJ, razbijajo naše shode in osramote vsakega še tako poštenega človeka, ako je aktiven v socialističnem gibanju. Temni karakterji, ki so si obetali dohodkov od mase, ki so jo omrežili, so se oglašali za "edino prave voditelje", vse drugi pa so jim bili "izdajalci proletariata". Taka je bila komunistična "linija" do prihoda Hitlerja na krmilo Nemčije.

## SPET "EDINO PRAVA" TAKTIKA

Po tej zmotni liniji kominterne se je odločila za novo — za borbo proti fašizmu. Ampak ker ljudje iz svojih skušenj kominterne niso mogli verjeti, je par let utihnila, nato pa dala svojim podružnicam povelenje: "Med ljudstvo! Pridobite ga pod svoj vpliv pod kakršnimi koli gesli, z organizacijami in na vse druge možne načine!"

Tako smo doživelji "ljudske fronte" v Evropi, med nami pa "slovenske dneve", "jugoslovanske dneve" in "hrvatske dneve"! To varanje je premotilo mnogo dobro mislečih ljudi, ker so naivno verjeli, da je predlagana stvar "jako koristna".

## PRISTOPAJTE K

# SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI

USTAÑAVLJAJTE NOVA DRUSTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUSTVO

## NAROČITE SI DNEVNIK

# •PROSVETA•

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četr leta; za Chicago in Clevere \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$8.00.

Naslov za list in tajništvo je:

**2657 So. Lawndale Avenue  
Chicago, Illinois**

## NASE DOLŽNOSTI IN NALOGE

Slovensko delavstvo v tej deželi je del velike ameriške družine. Njene koristi so tudi naše. Zato imamo dolžnost, da sodelujemo v razkrivanjih zavajalnih gibanj, katerih cilj ni drugega nego povečati zmedo in bedo in uvesti diktaturo, ki bo življenski položaj ameriškega ljudstva vrgla še na nižjo točko, pa naj bo diktatura taka ali taka. Iz dogodkov v Evropi v poletju 1939 smo lahko vidi, da v diktaturnih, kar se ljudskih pravic in življenskih razmer tiče, ni nobene razlike. Kajti če izgubimo sedanje svobodščine, ne bodo žrtve persecucij samo Židje nego tudi tujerodci. Enako bodo nešteti drugi proglašeni za manjvredne ljudi, šikanirani, odslavljani iz služb in mobilizirani za prisilna dela.

## LE V SOLIDARNOSTI ZA ODKRIT PROGRAM JE RESITEV

V našem interesu je, da delujemo, kjer in kolikor moremo za združenje unij v mogočno delavsko gibanje, ki bo dovolj jasno za zajezevit fašističnih stremijen in komunističnih demagogov, ki na svoj način služijo fašistično-kapitalistični reakciji.

Ce je imelo delavstvo kdaj priliko spoznati vrednost politične moči, jo ima v tej krizi. Vsa ta moč je še zmerom v posesti dveh strank, katerima je glavna svetost privatna svojina. S tem ne mislita hišic delavcev, niti ne kmetij, ampak bogastva vlada-jočega sloja.

Kajti na unijskem polju, tako delavci v političnem vzgojevanju sebe in drugih lahko veliko store v dokazovanju voldilcem, da med demokratsko in republikansko stranko ni razlike. Par dobrih politikov v njima, in tudi če je predsednik za poslošno stvar, ni še stranka. Kajti v marsikaki socialni akciji sta predsednik Roosevelt nagajali skupno demokratska in republikanska stranka z gesлом, da je treba "hraniti", ne "razmetati" za relif.

## NASE PROSVETNO POLJE

Poleg političnega in unijskega polja negujemo razne aktivnosti na kulturnem polju. V tem področju so naše naloge najtežje, ker nam primanjkuje sposobnih moči.

Potreben je, da se na kulturnem polju osredotočimo v Prosvetni matici. Čim jačja bo, več bo lahko storila. Mnogo je še naprednih podpornih društev, slovenskih domov in raznih kulturnih organizacij, ki še niso v nji. Pridobimo jih, da pristopijo v njo.

Udeležujmo se konferenc Prosvetne matice, na katerih je lahko res zastopan ves naš delovni napredni narod SEBI v korist.

Sodelujmo v agitaciji za "Proletarca" in druge delavskie liste ter revije, o katerih vemo, da soglašajo z delom Prosvetne matice.

To je važno delo in potrebno je, da ga vršimo kjer koli in kadarkoli.

## VPRASANJE TAKTIKE

Glede zadržanja v raznih vprašanjih, ki se tičejo našega gibanja, se ravnjamo po proglaših odbora JSZ in Prosvetne matice ter po člankih v Proletarju, spisani v smislu teh stališč. Izkazala so se v poteku dogodkov za pravilna ne le v času priobčitve nego so točna še danes.

Mi ne oblijubljamo, da se razmre spremene na boljše preko noči, kot to obetajo razni zavajalci, kajti zgodovina priča, da so spremembe, izvršene v naglici, v resnici poslabšanje, ne pa poboljšanje razmer. Ne oblijubljamo po \$25, ne po \$50, ne \$200 na teden ali na mesec pokojnini, kajti če bi, bi s tem le omamijali ljudi, ki so pokojnim resnično potrebljeni, in njihove otroke, ki se bi radi oteli skrbeti zanje. Obljubljati nekaj brez odgovornosti za preureditev sistema prepričamo radevolje onim, ki iščejo osebnih koristi od takih gibanj.

## VPRASANJE PODPOR

Zelo dobro vemo, kako potreblja je brezposelnostna, pokojninska, zdravniška in razne druge podpore. Prav radi tega smo se zaenzo v vsem socialističnem gibanjem borili zanje ne šele od početka sedanje krize, nego od postanka delavskega gibanja v tej deželi. Dokler ljudje niso poznali problema brezposelnosti v sedanji velikosti, ne drugih socialističnih problemov, se za naše klice niso brigali. Ko pa je pritisnila sila, so se ujeli onim, ki so jim oblijubljali raj v krizi, dasi ga jim niti v "prosperitet" niso mogli dati.

Nadaljevali bomo z borbo za preskrbo starih ljudi, za večje podpore brezposelnim in za druge socialistične pridobitve, ob enem pa ne bomo niti skrivali resnice, da si v sedanji uredovni ljudstvo socialne gotovosti v boju za obstanek ne more ustvariti.

## GOTOVOST VEC KOT ZACASNI PRIBOLJSKI

Zato je naš boj namenjen ne le takojšnjim izboljšavam življenskih razmer, nego tudi višjim ciljem. Naš temeljni smotter je kajpada taka ekonomska uredba, v kateri bodo bogastva uporabljivana v korist vseh.

Naše gibanje je za uredbo, v kateri vzroki za vojne in krize izginejo. Le v taki bo demokracija dobila svojo resnično veljavlo. Dobili jo bomo, ako se odločimo za socializem. Druga izhoda ni.

To ni nov program. JSZ ga med našim ljudstvom zastopa od početka. Vreden je, da delujemo zanj vsi, katerim je za izboljšanje razmer, za ohranitev ljudskih svobodščin in za uredbo, v kateri ne bo več treba skrbeti, kje se bi dobilo delo in kruh.

## KAKO NAJ DELUJEMO?

Jačajmo obstoječe klube JSZ. Kjer jih še ni, ustanovimo nove, ako hočemo ohraniti, kar so ustvarili naši pionirji in naš predavci. Kajti kjer hašči postojanek ni več, je to znamenje, da naprednim delavcem ni za aktivnosti. S tem neposredno pomagajo reakciji, dočim bi lahko imeli v vsaki naselbini trdnjava proti nji.

Pridobimo vsa napredna društva v Prosvetni matici. Vse zavedne delavce v klube JSZ. Tako zedinjeni za skupno delo v skupne namene in cilje bomo napredovali v korist napredka in v strah ter pogubo nasprotnikov.

Naprej pod praporom pravice, napredka in demokracije. Naprej za nov družbeni red prave industrijske demokracije — za socializem!

Eksekutiva JSZ in odbor Prosvetne matice.

## Najbolj zaveden sloj

Ako bi kapitalistični sloji svoje liste tako malo upoštevali, kakor delavci svoje, bi se tudi njihovo časopisje borilo z revščino. Ampak kapitalistični sloji vedo kaj je njim v korist in podpirajo svoj tisk.

## Finci grozijo Sovjetiji, trdi Pravda

Glasilo komunistične stranke "Pravda" je zadnji petek izjavilo, da je finski vranji minister Elias Erkko kar naravnost zagrozil Sovjeti v zvezi z našim opazom, ki jih je nadretil zadnjo sredo, ne morejo imeti za nič drugega kakor za poziv na vojno s Sovjetijem.

"Pravda" pravi, da je Erkko stališče natanko takšno, kakršnega je zavzemal prejšnji poljski vranji minister Beck. Kakor je znano, je tudi on imel izzivne govorje pred poljsko-nemško vojno. In posledica tega je bila to, da je izzval vojno v Nemčijo.

Beck je imel, pravi tisti list, podporo od nekaj sil in zastrantega, tega je šla Poljska naravnost v pogubo.

Tuji krogi so si tolmačili Erkko govor od zadnje srede za spravnega v tonu ter napovedovali skorajno pobotanje med Rusijo in Finsko. Toda Pravdin članek se je posluževal tako trdih besed, kakor še nekorenkat poprej med štiritedenskimi pogajanji.

## Bazar soc. stranke

**Chicago.** — Bazar soc. stranke v Chicago se bo vršil 9. in 10. dec. v Millinery Workers Union Hall, 53 East Wacker Drive, vogal Wabash Ave. Dvorana bo odprtta od 10. dopoldne do 10. zvečer. Pripravljalni odbor želi, da mu pošljete za razstavo fotografske slike socialistične pomena. Najboljša dobi \$5 nagrade.

Dalje, zbirajo odbor za ta božični bazar v korist soc. stranke ročna dela, umetniške slike in kakršnoki predmete iz trgovin in posameznikov, da bo to podvzetje čimboljše uspelo.

— P. O.

## PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

### NOVEMBER

**WAUKEGAN, ILL.** — Konference klubov JSZ in društva Prosvetne matice za severni Illinois in Wisconsin v nedeljo 19. novembra v SND.

**SPRINGFIELD, ILL.** — Domača zavoda kluba it. 47 JSZ v korist Proletarja v nedeljo 26. nov. v Slov. domu.

**CHICAGO, ILL.** — Koncert "Save" v nedeljo 26. novembra v dvorani SNPJ.

**CLEVELAND, O.** — Koncert soc. Zavoda na Zahvalni dan 30. nov. v SND na St. Clair Ave.

### DECEMBER

**CLEVELAND, O.** — Plesna veselica kluba it. 49 JSZ na božični dan 25. decembra v Slov. del. domu na Waterloo Rd.

**CHICAGO, ILL.** — Silvestrovna zavoda kluba it. 1 dec 31. dec. v dvorani SNPJ.

### 1940

**MAREC**  
**CHICAGO, ILL.** — Priredba v korist Proletarja v nedeljo 3. marca v dvorani SNPJ.

**CHICAGO, ILL.** — Koncert "Save" v nedeljo 31. marca v dvorani SNPJ.

### JUNIJ

**CHICAGO, ILL.** — Piknik v korist Proletarja v nedeljo 30. junija na Keglovem vrtu v Willow Springsu.

*Listen to and Advertise over*

## PALANDECH'S YUGOSLAV RADIO

*Folk Songs and Music Tamburitz Orchestra*

# PROLETAREC

CHICAGO, ILL., November 8, 1939

EDUCATION  
ORGANIZATION  
CO-OPERATIVE  
COMMONWEALTH

VOL. XXXIV.

## JSF CONFERENCE DATE NEARING

Judging by the response of fraternal and other organizations in this territory, Chicago will be well represented at the JSF Educational Bureau District conference in Waukegan on Nov. 19, and, if other sections of Illinois and Wisconsin show equal interest in electing delegates, this conference will be one of the best attended in recent years.

Every organization affiliated with the Educational Bureau should have representatives at this gathering. Every progressive active group will want to have a voice here, for this is the one opportunity to meet with other people active in the same field and discuss our common problems face to face.

Branch No. 1 JSF, will be represented by Charles Pogorelec, Fred A. Vider and Louis Beniger; Lodge 1 SNPJ, by Anton Garden and Ivan Molek; Lodge 39 SNPJ, by Chas. Pogorelec; Lodge 559 SNPJ, by Joseph Drasler and Oscar Godina; and Lodge 102 SNPJ, by Kristina Turpin. The Socialist chorus "Sava" will also have a representative.

9 PM is the designated time for opening the day's procedure. In the afternoon the play "Zenit" (Marriage) which recently made a big hit in Chicago, will be featured on the program followed by dancing in the evening. A full-day program has been arranged—the Conference in the morning followed by the program in the afternoon and dancing in the evening—so make the Slovene National Home in Waukegan your destination on Sunday, November 19 for a day of educational value as well as enjoyable entertainment.

## AMERICAN FAMILY ALMANAC

Within a very short time, unforeseen obstacles permitting, the 1940-edition of the Ameriški družinski koledar (American Family Almanac) will go to press.

This will be the twenty-sixth edition of one of the most widely read Slovene publications in America. This year, as in all previous years, no effort has been spared to maintain and surpass the highly established literary standard and technical make-up of this outstanding publication.

Wide circulation of the Almanac, reaching into every city, town and farmland where our people live, is made possible by the house-to house canvass of our representatives, upon whom we are again relying for another record sale.

A choice and varied selection of short stories, poems, and historical articles are included in the table of contents of the present issue, along with almanac and calendar data and statistical information about our people and their activities throughout the land, which can be found nowhere but in the Almanac, and which has made the Almanac a much wanted publication not only among Slovenes but in public libraries for research work throughout the whole country.

Make your order early for first come will be first served. All lodge secretaries who desire to have the Almanac on hand for their December meetings will be accommodated.

## In Chicago Too, Slovene History Being Recorded

CHICAGO.—Reading Ivan Jontex's "Foreign Language Newspaper Survey" on this page last week (an English translation of the Slovene article appearing in the October issue of Cankarjev Glasnik) brought to mind a local Czech employed by the WPA to record Slovene history in Chicago, that is, history of our nationality as gathered from our newspapers. He was granted a few interviews at our office at the time, for fortunately, he came during the summer lull, had he come at this particular time when we are knee-deep in Koledar work, I am positive, he would never get any of our time.

From our conversation I gathered he understood a little of the Slovene language, spoke it after a fashion and could write it but little, and, as I reflected upon the strange state of affairs whereby a Czech was working on Slovene history, I searched my mind for some logical reason why on earth some unemployed Slovene, capable of this work, is not employed at it. It is possible that there is not one such Slovene person in all of Chicago's huge army of unemployed? Certainly, to do full justice to this sort of work the person in charge must have some knowledge of our past social, cultural and political activities, and above all, a full command of the Slovene language with which to handle properly the research work necessary.

Reflecting upon all this, a strong urge possessed me to say to Ivan, congratulations! for in his home city the work is at least in capable hands.

Joseph Drasler.

## THOUSANDS NEAR STARVATION IN CHI.

CHICAGO.—Distress and suffering, actual hunger and malnutrition are threatening the 100,000 Chicago families on relief with starvation and disease, the City Club of Chicago asserted recently in a report telling the result of a city-wide survey of the present critical relief situation.

Every person on relief received less than 16 cents a day for food, according to the investigation, which was carried on in all sections of the city by the social welfare committee of the City Club.

## Illinois Unemployed Fed. Calls December Hunger March on Legislature

SPRINGFIELD, ILL.—After a unanimous vote to change the name of their organization to Illinois Workers Security Federation, delegates to the sixth annual convention of the former Illinois Workers Alliance, meeting here October 28-29, decided to summon a state-wide hunger march of unemployed to converge on the impending special session of the state legislature to "lobby for adequate relief appropriations."

The time of the march was set for early in December, the precise date to be determined with an eye to the schedule of the Governor and his Sons whose "Christmas spirit" would be tested by both performances up to that date and by direct contact with the large delegation of visiting unemployed citizens and their families and fellow workers.

"No rubber turkeys or cardboard cranberries," declared one delegate in the debate which preceded the adoption of the state program of the unemployed and project workers union, which calls for appropriation of the full receipt from the state sales tax for unemployment relief purposes and estimated minimum needs as called for at least two and a half million dollars per month appropriation in addition to the present limit of \$4,000,000 per month or a total of \$8,000,000.

The convention called for keeping of the arms embargo, terming its repeal a first and familiar step on the road to war. Other demands were: representation of organized unemployed as well as labor on all policy making relief boards, the abolition of the harsh three-year residence and forced labor provisions of the state relief act, adoption of the bill to make available federal funds for aged and the dependent children, liberalization of the state unemployment compensation law, and a constitutional amendment for a state graduated income tax to replace the sales tax.

Abolition of the 18-month lay-off provision and restoration of prevailing union wage and large forces on the WPA were federal demands. State chairman William Hackleman, Secretary-Treasurer Frank McCullough of Chicago, and Vice-President Lee Gregory and Monroe Parker of Chicago and H. M. Duckworth of Pulaski were re-elected without opposition. The new state executive board includes Simon Trojar and Elsie Harris of Chicago, Herman Katthofer of Peru, Archie Meyers of Carlinville, Katie De Rorre of Du Quoin, A. Hughes of Centralia, Ed Mize of Olmsted, Rose Fletcher of Cairo, and Ray Satterfield of Du Quoin.

## WHO STRIKES THE MATCH?

By E. I. BARKER

We laborers wouldn't choose The barren rows of crosses; We are the ones who stand to lose, Not the militant Bosses!

Small wonder they are willing To send us forth to die;

Ours is the job of killing;

Theirs, the incendiary lie!

Persons who claim Unemployment Compensation benefits are not accepting charity or relief. The payments are based on earnings in past employment.

## HONEYMOONING



## How To Be Up To Date

The press is a most powerful weapon in the hands of those who know how to use it and keep it bright. Every working man should make it his duty to subscribe to his local labor paper—the one written in the special interest of union labor and for local information about the doings of labor in his own city. Furthermore union members should be informed on all topics which concern the interests of the toilers.

The labor movement has far higher questions to solve than those which are presented to our views in the daily controlled press by anti-union interests. To be up-to-date and to become enabled to understand his position as a working man he should read papers written for his interest.

## FICTIONAL PRESS FREEDOM

### Little Distinction Discernable Between Facts and Rumors in Daily Press

In an article entitled "Fictional Press Freedom" in the special Labor Day issue of the Federation news, written by the editor, L. P. Straube, I find expressed an opinion so close to what is in my own mind and heart I quote liberally from it.

Editor Straube's material is taken from a speech by Victor S. Yarros, for 35 years an active member of the Chicago City Club and for almost that long a voice that was heard from the editorial rostrum of the Chicago Daily News, who addressed his fellow members at the Forum luncheon in the year of 1938 on this subject of press freedom.

Mr. Yarros declared the press stands indicted on at least seven counts. The findings, which he proceeded to enumerate, are not his alone, he said, but are agreed upon by many discerning editors and writers.

First, he asserted, the press is "one-sided, animated by class prejudice or political partisanship, and does not treat news fairly." Some news it sensationalizes, some it kills, some it plays down.

Secondly, he said, "the press is guilty of wiping off the distinction between the editorial columns and the news pages. It was formerly a sacred tradition that news stories should be absolutely impartial, reporting facts without color. If the paper wished to discuss the facts or express an opinion about them, that was done editorially. That principle is now generally disregarded," he said.

His third charge was that much of the news writing nowadays is "pure and absolute faking." He stated it was common practice to print a dispatch from Washington, London or other world nerve center, in which the correspondent's own opinion masquerades as news, hidden behind the phrase "it is stated on high authority."

Without mentioning names, Mr. Yarros related that a distinguished Washington correspondent once told him in the presence of his startled publisher that he didn't waste time interviewing prominent persons quoted in his dispatches. He knew what they would say, so he saved everyone's time by writing the "interviews" himself, and he had never been contradicted.

### Careless of Facts

Mr. Yarros' fourth count accused the papers of rushing into print without taking the time to distinguish between the fact and mere report or rumor. He held that the fear of being "scooped" by another paper was not a legitimate excuse for failure to verify information published as news. In the interest of honesty, he suggested that a paper might print its "news" in three sections, labeled news, report, and gossip. Fairly labeled, readers might not object to a gossip column, he added.

Fifth, said Mr. Yarros, is the fact that headlines are too often highly misleading. They are meant to be sensational and to sell papers. "If what President Taft said is true—that we are a nation of headline readers—then this is a serious matter," he remarked.

Sixth charge is that there is too much of pornography in modern journalism—too much of scandal and sa-

ciness. "Of course this sells papers," he commented, "at least to adolescents."

The seventh and final shaft was aimed at newspaper advertisements.

"There was a time," he said, "when publishers exercised a good deal of care to see that advertisements did not contain falsehoods or ridiculous exaggerations. Now we find all kinds of misrepresentations and downright lies, about medicine, beverages, foods, and other products, and there is no attempt to restrain these flights of fancy. But I am bound to say that the newspaper advertising is not yet as bad as the moronic statements we hear over the radio."

As a remedy for the state into which journalism has lapsed, Mr. Yarros said that he and others have for many years advocated endowment of independent journalism. Philanthropists endow hospitals, foundations, and various projects. Why not subsidize a decent press?

He referred to a plan proposed by Bertrand Russell, whereby a newspaper chain, operating from a center like New York or Washington, would supply to newspapers throughout the country all their special features, the subscribing papers to add only one page of local news. Seven columns would be ample space to report the average day's news, Mr. Yarros said. The result would be a paper that would feature the syndicated output of the best writers available. He ventured the opinion that there is a waiting clientele that would eagerly buy such a paper.

### Large Outlay Not Necessary

Cost of publication would not be prohibitive, he said, whereas in the present circumstances it takes a million dollars to establish a local paper in any large city. He estimated, however, that sufficient capital to carry the paper for two years would be necessary until advertisers "wake up."

Mr. Ross started the question ball rolling by asking if the primary need was not reader-education and an elevation of reading standards in the light of the fact that the sensational papers invariably enjoy the larger circulation. Mr. Yarros reiterated his view that if given better newspapers the public would prefer them. Too often the reader has no choice in the matter of quality, he said.

"Is the radio undermining the strength of the newspapers?" Charles P. Schwartz asked. Mr. Yarros thought the radio would never displace the daily newspaper because it gives only a limited amount of news and comment.

Here we have a verification of our claims, from a source that can only be charged not with personal bias but a knowledge born of actual and intimate contact, and in consequence ought to be fact revealing in character. — J. D.

## DANCE DATES

Saturday Nov. 11, Slovene Hall in Farrell, Pa. Sponsored by SNPJ lodge 262. Music by Frank Purbie's orchestra.

Sunday Nov. 12, Slovene Workers' Home, Waterloo Rd., Cleveland, O. Sponsored by SNPJ lodge 53. Music by John Zalokar and Frank Purbie.

## Too Old!

The worker must be hale and strong. His hair unspotted with grey, if he would hope to last for long. The whip-crack to obey.

Should little crowsfeet wrinkles show. Or should his sight grow dim, To the unwanted ranks he'll go— The Boss is done with him!

"Too old at forty!" is the cry

When younger man are near;

His not to ask or wonder why—

But just to disappear!

He gave unto the world his best;

No better gift you'd find —

It matters not when in the test

Of speed he lags behind!

A callous, cruel ending—yes;

But it is so decreed,

With absolute relentlessness,

By conscience-lacking Greed.

He may be righteous all the time,

His heart may yet be bold;

Yet his becomes the vilest crime—

The crime of growing old!

R. C. J., In Australian Worker.

Well paid workers are the greatest asset toward insuring industrial peace and thriving industry.

Only persons who earned \$225 or more at insured jobs in 1938 can become eligible for Unemployment Compensation between now and March 31, 1940.

All Italian dance halls have been ordered closed. Mussolini apparently being in some doubt as to whether a jig or the lockstep is in order.—Cincinnati Times Star.

## A TIMELY WARNING

The present rise in business is characterized by the American Federation of Labor as a shot in the arm, caused by the tragedy in Europe, and it calls upon its officials and members to be prepared to act constructively and lend their influence to prevent the war boom from collapsing into a business recession as did the boom of 1937.

The 1937 rise was caused by government spending. It was thought that the depression was licked, and that government spending could be materially reduced. But when the pulmotor was partly withdrawn, not being used quite as much as it had been, the boom collapsed.

The present rise is caused partly by government spending, partly by new business due to the war, and partly by the anticipation of new business and rising prices. Inventories have been increased lest prices should rise. There is a definite fear in government circles and also in the circles of the experts of business, that 1940 will see a moderate recession even from the present condition in which there are many millions unemployed and on relief.

The shortage of purchasing power on the part of consumers aggravates this fear. The useful workers only get a part of the values which they produce; therefore they are unable to purchase all of the products. The warning is timely and should be seriously considered.—Milwaukee Post.

## How About the 10 Million Jobless?

### Do Not Let This War Emergency Mislead You Into Thinking The Unemployed in the U. S. Will Be Absorbed

According to reliable business reporting agencies, industrial production is now above the level of 1929, with every indication it is going higher.

Still, the Department of Labor reminds us, approximately 10,000,000 workers are still seeking jobs that are non-existent.

Just the other day Harry Hopkins, Secretary of Commerce, said:

"Do not let this war emergency mislead you into thinking that the unemployed in this country will be absorbed."

In spite of rising employment, relief rolls continue to expand. The Social Security Board reveals that during September demands on state and local relief funds increased 4 per cent, with 41 per cent increases in some cities.

That news would be a disquieting sign at any time. At this particular moment it is downright dangerous.

It is a problem that merits the attention of what President Harding once called our "best minds." It is a problem that should have the sincerest consideration of the administration, members of Congress, industrialists and all others who are concerned about maintaining the American "way of life."

What a travesty it is to talk about a possible \$80,000,000,000 annual income while thousands of men, women and children are actually suffering the pangs of hunger! Relief workers in many cities have warned that unless heroic measures are taken actual starvation will stalk in the larger cities this winter.

The danger is that in the excitement of the business "boom" the welfare of these millions may be forgotten.

It would be a tragic mistake to assume that unemployment is going to cure itself. The jobless won't be absorbed by foreign buying. They won't be absorbed by the big defense program planned by the administration.